

Moderniseringsdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler: Tone Eli Moseid
Dir. tlf: 23117544

Vår ref: 2004/979-2
Deres ref:

Vår dato: 19.11.2004
Deres dato: 21.09.2004

Høring – rapporten ”Fra bruk til gjenbruk” – hørings svar

ABM-utvikling, statens senter for arkiv, bibliotek og museum, skal være et strategisk utviklingsorgan, og arbeide med felles utviklings- og samarbeidstiltak og med sektorspesifikke utfordringer for de tre sektorene, Kultur- og kirke departementet har det overordnede ansvaret for ABM-utvikling. Sentrale satsingsområder i perioden 2004-2006 er blant annet:

- fremme læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum
- utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- synliggjøre arkiv, bibliotek og museums funksjoner og roller i samfunnet

ABM-utvikling har etablert et eget 5-årig innsatsprogram – Norsk digitalt bibliotek (NDB) – med hovedmål å gi alle enkel tilgang til informasjon og kunnskap. Dette er en nasjonal satsing som skal gi brukerne tilgang til de samlede digitale informasjonsressurser og tjenester i norske bibliotek. NDB har også etablert en arbeidsgruppe for digitalisering, som skal ha særskilt fokus på tilgjengeliggjøring og åpen og demokratisk spredning av digitalisert materiale i hele abm-sektoren. Abm-sektoren er ellers presentert på en god og relevant måte de underlagsdokumentene som det refereres til i høringsnotatet, som ”Status for elektronisk innhold 2003” og ”Tilgang til offentlige data i offentlige virksomheter”.

Vi noterer oss at direktivet ikke gjelder for dokumenter som arkiv, bibliotek eller museum er i besittelse av. Institusjonene i abm-sektoren er imidlertid i stor utstrekning i besittelse av offentlig informasjon, og det knytter seg omfattende problemstillinger knyttet til gjenbruk og kommersiell utnyttelse av dette materialet og kulturarvmateriale for øvrig. Arbeidsgruppens rapport omhandler ikke disse problemstillingene. Det anses ikke som noe problem så lenge direktivet ikke gjelder for arkiv, bibliotek og museer, men vi gjør oppmerksom på at de særlige problemstillingene som knytter seg til gjenbruk og kommersiell utnyttelse av offentlig informasjon i arkiv, bibliotek og museum ikke på noe vis kan regnes som behandlet i og med arbeidsgruppens rapport.

Forholdet til biblioteksektoren

Bibliotekene i Norge er viktige kunnskaps- og informasjonstorg. Mens folkebibliotekene henvender seg til allmennheten, primært innenfor rammen av lokalsamfunnet, er utdanningsbibliotekene læringsentre og viktige fysiske møtesteder for studenter, ansatte og forskningsmiljø. Hele biblioteksektoren utgjør et sømløst bibliotektilbud for alle ved å gi tilgang til felles digitale ressurser.

Den offentlige informasjon som formidles via bibliotekene, er informasjon som er ment for allmennheten, i motsetning til informasjon som krever individuell tilpasning. I Bibliotekets formidlerrolle ligger også et element av individuell tilrettelegging, men med basis i allment tilgjengelig informasjon. Når ASPLAN analyse anbefaler at formidling av offentlig informasjon til allmennheten som ikke krever individuell tilrettelegging, skal være gratis (s. 74), faller dette sammen med gratisprinsippet i bibliotekloven, uten at det er noen konflikt med en eventuell prising av offentlig informasjon for øvrig.

Forholdet til arkivforskriften

I avsnitt 5.15 behandler arbeidsgruppen forholdet til arkivforskriften, og det pekes på behovet for endringer i forskriftens § 5-6 om publikums adgang til avlevert materiale, altså adgangen til materiale som oppbevares i arkivinstitusjon. Arkivforskriften tas imidlertid ikke opp igjen i kapittel 6, som inneholder forslag til lov- og forskriftsendringer. Så lenge direktivet ikke skal gjelde for arkivinstitusjoner, kan vi ikke se nødvendigheten av å endre arkivforskriften på dette punktet.

6.1 Nødvendige lov- og forskriftsendringer for å implementere direktivet

ABM-utvikling støtter mindretallet i forslaget om å innarbeide en definisjon av gjenbruk som en egen paragraf i offentlighetsloven og i samsvar med direktivets definisjon, med tilhørende mulighet for å utarbeide tilhørende regelverk. Dette anser vi som det mest brukervennlige alternativet, og det som legger best til rette for økt gjenbruk av offentlig informasjon.

6.2 Lovendringsforslag ut over direktivets krav for å gjøre det enklere å gjenbruke offentlig informasjon

ABM-utvikling har ikke merknader til disse forslagene, med unntak av punkt 3, som omfatter offentlige virksomheter som er unntatt fra direktivet, og punkt 5 om en eventuell formålsbestemmelse i offentlighetsloven.

”Et andre mindretall” ved Elisabeth Steenstrup, foreslår å unnta fra loven de institusjoner som ikke omfattes av direktivet – altså blant annet arkiv, bibliotek og museer. Av merknaden går det fram at bakgrunnen for forslaget er usikkerhet knyttet til om det dreier seg om ordinær bruk eller gjenbruk slik direktivet definerer det, fordi det dreier seg om virksomhetenes ofte lovfestede hovedoppgaver. Likevel kan det se ut til at tvilen egentlig er mest knyttet til opphavsrettslig beskyttet virksomhet knyttet til disse institusjonene – forskningsresultater, databaser og oppfinnelser, vernet av Lov om opphavsrett, i og med at det enten dreier seg om åndsverk som oppnår verkshøyde, eller kataloger eller databaser som har tilsvarende vern etter samme lov.

ABM-utvikling stiller seg tvilende til om det er hensiktsmessig å pålegge hver enkelt virksomhetseier å ta stilling til gjenbruksspørsmålet. Arkiv, bibliotek og museer har svært mange og ofte ulike eiere – folke- og grunnskolebibliotek eies av kommunene, universitets- og høyskolebibliotek av universitetene og høyskolene, videregående skoles bibliotek av fylkeskommunen – museene har en mer kompleks eierstruktur, ofte uavhengig av forvaltningsnivåene, som for eksempel halvoffentlige stiftelser. Bærebjelken i den satsingen vi nå ser innen abm-sektoren er basert på økt samhandling og samordning av ressurser, spesielt digitale ressurser. En samordning av ressurser krever i størst mulig grad enhetlig tilnærming til hvordan virksomhetene møter brukeren. Å pålegge hver enkelt virksomhetseier å ta stilling til gjenbruksspørsmålet vil kunne resultere i ulik praksis og dermed ulikebehandling.

Dette er et komplisert felt. ABM-utvikling velger å ikke støtte mindretallet i dette forslaget, men oppfordrer til å vurdere disse problemstillingene nærmere.

For punkt 5 støtter ABM-utvikling mindretallets forslag om å utvide Offentlighetslovens formålsparagraf og tittel, slik at begrepet gjenbruk kommer med i formålsbestemmelsen.

6.3 En bedre forvaltning av felles informasjon i samfunnet

ABM-utvikling støtter rapportens anbefaling om å gjennomføre flere integrasjonsprosesser mellom offentlige virksomheter og mellom offentlig og privat sektor – det er vår erfaring at det er behov for en slik tilnærming mellom virksomheter både innen og mellom kultursektoren og utdanningssektoren. Vi stiller oss også positive til de tiltak som foreslås i punkt 6.3.4.

ABM-utvikling mener at det fremdeles bør være et hovedprinsipp at mest mulig offentlig informasjon bør være gratis tilgjengelig for alle.

Med hilsen

Jon Birger Østby
direktør

Leikny Haga Indergaard
avdelingsdirektør